

Norint išvengti AH, svarbu nuo vaikystės maiste mažinti druskos kiekį, skatinti fizinį aktyvumą ir užkirsti kelią nutukimui. Kraujo spaudimas gali būti sumažintas keičiant gyvenimo įpročius ir vartojant vaistus nuo arterinio kraujo spaudimo. Tinkamus gyvenimo įpročius sudaro:

- mažesnis druskos vartojimas (< 5 g/dieną);
- mažesnis alkoholinių gėrimų vartojimas (10–30 g/d.);
- Viduržemio jūros dieta (daugiau omega 3 riebalų rūgščių);

- didesnis fizinis aktyvumas;
- nerūkymas;
- kūno svorio reguliavimas.

Pirminė profilaktika turėtų prasidėti nuo ankstyvojo amžiaus. Arterinė hipertenzija yra ne tik ŠKL rizikos veiksnys, bet ir mirčių nuo koronarinės ligos ar insulto rizikos veiksnys. Nustatyta KŠL rizikos klasifikacija, atsižvelgiant į arterinį kraujo spaudimą, rizikos veiksnius ir organų pakenkimus (jei yra) (3 lentelė) [4].

3 lentelė. KŠL rizikos klasifikacija

Arterinis kraujo spaudimas (mmHg)				
Kiti rizikos veiksniai, besimptomis organo pažeidimas ar liga	Padidėjęs normalus SKS 130–139 ar DKS 85–89	I° hipertenzija SKS 140–159 ar DKS 90–99	II° hipertenzija SKS 160–179 ar DKS 100–109	III° hipertenzija SKS ≥ 180 ar DKS ≥ 110
Nėra kitų rizikos veiksnių		Maža rizika	Vidutinė rizika	Didelė rizika
1–2 rizikos veiksniai	Maža rizika	Vidutinė rizika	Vidutinė, pereinanti į didelę riziką	Didelė rizika
≥ 3 rizikos veiksniai	Maža, pereinanti į vidutinę riziką	Vidutinė, pereinanti į didelę riziką	Didelė rizika	Didelė rizika
Organo pažeidimas, lėtinė inkstų liga (3 stadijos) ar cukrinis diabetas	Vidutinė, pereinanti į didelę riziką	Didelė rizika	Didelė rizika	Didelė, pereinanti į labai didelę riziką
Simptominė KŠL, lėtinė inkstų liga (≥ 4 stadija) ar cukrinis diabetas su organų pažeidimu ir (arba) rizikos veiksniais	Labai didelė rizika	Labai didelė rizika	Labai didelė rizika	Labai didelė rizika

SKS – sistolinis kraujo spaudimas, DKS – diastolinis kraujo spaudimas

Straipsnio tęsinį skaitykite žurnalo 4-ame numeryje.

SKLAIDA

2020-ieji – Vaikų emocinės gerovės metai

Siekiant emocinės gerovės vaikams – per 200 priemonių ir veiklų

2020-uosius Sveikatos apsaugos ministerijos (SAM) iniciatyva paskelbus Vaikų emocinės gerovės metais, įvairios šalies institucijos ir organizacijos įgyvendins per 200 veiklų, kuriomis siekiama ne tik atkreipti visuomenės dėmesį į vaikų emocinės gerovės svarbą, bet ir įgyvendinti konkrečias į

sisteminius pokyčius orientuotas priemones, stiprinant vaikų emocinę sveikatą. Tam šiandien (2020 m. vasario 4 d.) pritarė Ministrų kabinetas.

Sveikatos apsaugos ministro Aurelijaus Verygos teigimu, investicijos į vaikų emocinę gerovę – vertingos investicijos į

ateitį. Tad tai būtina daryti pasitelkiant visas įmanomas priemones, visais įmanomais lygiais.

„Džiaugiuosi, kad atsigręžiamė į tikrai svarbias, opias mūsų visuomenės problemas ir telkiamės įgyvendinti sisteminių pokyčių. To reikia, kad vaikai šeimose augtų laimingi ir mylimi, kad jaustųsi saugūs darželiuose, mokyklose, galų gale – gatvėse, kad patyčių kultūrą keistų tolerancija. Tam reikalingos visų – atsakingų institucijų, mokyklų, darželių, neformalaus ugdymo organizatorių ir, žinoma, tėvų – pastangos. Atskirai, po vieną, to nepadarysime. Tad asmeniškai dėkoju visiems, kurie matote galimybių prisidėti prie šio svarbaus mūsų ateičiai tikslo“, – sako ministras A. Veryga.

Vaikų emocinės gerovės metų minėjimo 2020 metais planu bus įgyvendinamos į sisteminių pokyčių orientuotos veiklos: inicijuojamas psichologinių problemų, krizių ir psichikos sutrikimų ankstyvasis atpažinimas ir pagalba mokyklose, stiprinamos mokyklų visuomenės sveikatos specialistų kompetencijos psichikos sveikatos srityje, socialinių ir emocinių kompetencijų bei tėvystės įgūdžių ugdymas, plečiama psichologinė pagalba mokyklose, pradedamos įgyvendinti įrodymais grįstos programos vaikams, kurie turi elgesio problemų, ir jų tėvams – tai Multidimensinė šeimos terapija, programa „Neįtikėtini metai“.

Plane daug dėmesio skiriama ir viešajai komunikacijai bei visuomenės įtraukimui: bus vykdoma kampanija, kuria bus siekiama atkreipti dėmesį į interneto poveikį vaikų emocinei gerovei, vaiko gerovę dar jam negimus, smurto prieš vaikus prevenciją ir kita.

Tikimasi, kad įgyvendinus sisteminių pokyčių priemones, plano poveikis bus ilgalaikis, o tolimesnės veiklos kryptys bus programuojamos šiuo metu rengiamose ilgalaikėse Plėtros programose.

Pasiūlymus planui aktyviai teikė visuomenė bei viešosios įstaigos visoje Lietuvoje. Iš viso gauta apie 1000 pasiūlymų iš beveik 300 skirtingų įstaigų ir institucijų. Į kvietimą teikti pasiūlymus atsiliepė savivaldybių administracijos, visuomenės sveikatos biurai, pedagoginės-psichologinės tarnybos,

viešosios bibliotekos, mokyklos, lopšeliai-darželiai ir kitos organizacijos. Jų iniciatyva Lietuvoje šiais metais bus organizuojamos konferencijos, mokymai, renginiai, užsiėmimai ir paskaitos patyčių ir smurto, psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijos, tėvystės ir socialinių įgūdžių ugdymo ir kitomis temomis.

Priemonių planą įgyvendins SAM, Socialinės apsaugos ir darbo (SADM), Švietimo, mokslo ir sporto (ŠMSM) ministerijos ir joms pavaldžios įstaigos, savivaldybės, universitetai bei kitos suinteresuotos įstaigos. Už veiklų įgyvendinimą bus atsakingos institucijos, pasiūliusios veiklas.

Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, 10–20 proc. pasaulio vaikų ir paauglių patiria psichikos sveikatos sutrikimus, o pusė visų psichikos sveikatos sutrikimų prasideda iki 14 m. 2017–2018 m. duomenimis, Lietuvoje 13 proc. mokyklinio amžiaus vaikų ir paauglių turėjo emocinių ir elgesio sutrikimų.

Lietuvos mokinių Sveikatos ir gyvenimo (HBSC) 2018 metų tyrimas parodė, kad Lietuvoje kas ketvirtas vaikas vis dar patiria patyčias, o kas trečias vaikas patiria žemą emocinę gerovę. 2017 m. atliktas lyginamasis tyrimas apie vaikų gerovę Baltijos šalyse (Lietuva, Latvija, Estija) parodė, jog Lietuvoje vaikai dažniau nei jų bendraamžiai Latvijoje ir Estijoje jaučiasi vieniši, pikti, liūdni ir prislėgti. Kas penktas vaikas susiduria su neigiamais reiškiniais bendraujant su tėvais arba prastai sutaria su bendraamžiais, o kas ketvirtas neturi draugų ar pažįstamų, su kuriais galėtų leisti laisvalaikį.

PSO duomenys atskleidžia, jog vaikai, siekdami užmaskuoti vienišumo, pykčio ir liūdesio emocijas, vis anksčiau pradeda vartoti psichiką veikiančias medžiagas, kurios susijusios su paauglių savižudybėmis. 2017 m. kas trečio Lietuvoje mirusio 15–19 m. žmogaus mirties priežastis buvo savižudybė. Nors 8 iš 10-ies vaikų prieš mėgindami žudytis apie tai užsimena, tačiau suaugusieji nemoka identifikuoti šių ženklų.

SAM Spaudos tarnybos inf.

Įgyvendinę pokyčius, esame tarp geriausių

Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Akreditavimo tarnyba) yra viena iš pažangiausių ūkio subjektų veiklos priežiūros institucijų. Tai paaikškėjo po Ekonomikos ir inovacijų ministerijos atlikto priežiūros institucijų pažangumo vertinimo. Tokį aukštą rezultatą pasiekėme įgyvendinę realius pokyčius, kuriuos teigiamai įvertino pacientai bei medikai.

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos atlikto tyrimo metu buvo vertinama, kaip ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančios institucijos įgyvendina pažangias verslo priežiūrą atliekančias priemones ir kaip diegia įvairias modernias veiklos

praktikas, susijusias su verslo priežiūra. Viena iš tyrimo metu vertintų kategorijų buvo kokybiško interesantų konsultavimo užtikrinimas.

Akreditavimo tarnyba įdiegė konsultacijų telefonu įrašymo priemones, siekdama pagerinti darbuotojų teikiamų konsultacijų kokybę, sumažinti pokalbių trukmę ir neatsilieptų skambučių skaičių bei lengviau išspręsti galimus nesklandumus dėl suteiktos konsultacijos. Įdiegtos pokalbių įrašymo priemonės leidžia užtikrinti kokybiškesnį asmenų aptarnavimą, vienodą informacijos ir konsultacijų teikimą telefonu, objektyviau įvertinti suteiktų konsultacijų kokybę bei atlikti

analizę. Tai suteikia galimybę tobulinti konsultavimą, tarpusavyje dalytis gerą patirtimi, o svarbiausia, labiau patenkinti besikreipiančių asmenų lūkesčius. Esant tokiai konsultavimo tvarkai, turime grįžtamąjį ryšį, galime vertinti su klaidingu konsultavimu susijusius aspektus, nuolat tobulinti šį procesą. Respondentai gali pasirinkti jiems priimtinausią ir patogiausią konsultavimo priemonę.

Be to, įgyvendinta nemažai kitų, susijusių su verslo priežiūra, pažangių veiklos praktikų, tai yra sustiprinta metodinė pagalba ūkio priežiūros subjektams, patikrinimai tapo dar aiškesni ir skaidresni įdiegus kontrolinius klausimynus, nustatyta aiškesnė poveikio priemonių ūkio subjektams skyrimo tvarka bei nustatyti, monitoruojami ir skelbiami Akreditavimo tarnybos veiklos ūkio subjektų priežiūros srityje efektyvumo ir rezultatyvumo rodikliai. Tai leido mums tapti dar patrauklesne įstaiga tiek pacientams, tiek medikams.

Atlikta anoniminė aptarnaujamų asmenų apklausa, kurios metu buvo įvertinta, ar, pagal respondentų nuomones, Akreditavimo tarnybos aptarnavimo kokybė atitinka vartotojų poreikius. Atliktos analizės rezultatai atskleidė, kad didžioji

dalis respondentų patenkinti Akreditavimo tarnybos asmenų aptarnavimu, o jiems suteikta informacija buvo profesionali, naudinga ir pakankama sprendžiant iškilusius klausimus. Akreditavimo tarnybos darbuotojų atsakymai buvo operatyviai parengti ir pateikti paklausejams. Be to, lyginant su praėjusiais metais, Akreditavimo tarnybos respondentų aptarnavimo kokybė turi akivaizdžią tendenciją gerėti, tai yra padaugėjo respondentų, asmenų aptarnavimą vertinančių gerai ir manančių, kad juos aptarnavęs darbuotojas bendravo mandagiai, paslaugiai ir profesionaliai.

„Ekonomikos ir inovacijų ministerijos parengtoje naujoje Priežiūros institucijų pažangumo vertinimo švieslentėje pasiekėme ypatingą pažangą ir esame tarp geriausių. Reikiamų pokyčių įgyvendinimas buvo rimtas iššūkis, bet džiaugiamės puikiais rezultatais, kuriuos pastebėjo ir teigiamai įvertino pacientai, medikai bei įstaigos“, – sako Akreditavimo tarnybos direktorė Nora Ribokienė.

*Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai
tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos inf.*

LIETUVOS MEDICINOS BIBLIOTEKA PRISTATO

„...kurti ir toliau eiti pasirinktu keliu“

Janina Valančiūtė

Lietuvos medicinos biblioteka

Kovo 4 d. Lietuvos medicinos bibliotekoje atidaryta pirmoji Donatos Andriuškevičienės tapybos paroda. Joje eksponuojami 1998–2020 m. sukurti darbai. Paroda pavadinta „Vieno kambario istorijos“. Pagrindinis tapybos žanras – natūrmortai, kuriuose užfiksuoti autorę supantys daiktai. Toliau iš tos keturių sienų erdvės išeinama į gamtą. Miškas, pieva, ežeras... Jau kitokie potėpiai, kiti atspalviai. Žiūrint į D. Andriuškevičienės darbus sunku patikėti, kad tapyti ji pradėjo tik prieš penkiolika metų savo gyvenamajame kambaryje. Ji sako pomėgio tapybai, piešimui anksčiau neįėjusi.

D. Andriuškevičienė 1998 m. baigė Bibliotekų ir informacijos centrų vadybos magistro studijas Vilniaus universitete. Neturėjusi studijos, tapė iš natūros. Ji pasakoja: „Kartą regėjau sapną – pilną kambarį sodrių, didelio formato darbų, kurių, deja, pasiekti niekaip negalio... Ši paroda – tarsi atsakas sapnui – kviečia kurti ir toliau eiti pasirinktu keliu“.

2016–2017 m. Donata mokėsi Savicko dailės mokykloje (piešimą dėstė grafikė Ugnė Žilytė). Vėliau privačiai studijavo tapybą pas dailininkę Kunigundą Dineikaitę. 2019 m. pradėjo nuotolines tapybos studijas (Kara Bullock Art School; Dennis Perrin Fine Art).

Netikėtai atsiradęs pomėgis tapyti įtraukė lyg verpetas. „Tapybos studijos ir savarankiškas darbas suteikia naujų patirčių, gebėjimą skaityti ir kalbėti vizualine kalba, – teigia parodos autorė. – Tai užsiėmimas, kuris niekada nesibaigia ir nenutrūksta (tarsi kalbos mokymasis, niekada negali pasakyti, kad jau išmokai), tai tarsi dviašmenis kalavijas (nutinka kūrybiniai pakilimai ir nuosmukiai). Tapyba man yra begalinė aistra, stebuklas. Tai tarsi tinklai, kuomet turi nuolat budėti ir laukti žuvies, o kartu tai kelionė į save, susitikimas su savimi.“

Parodos autorė Donata Andriuškevičienė šalia savo paveikslių.